Věc C-208/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

4. března 2019

Předkládající soud:

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

5. února 2019

Žalobkyně a odvolatelka:

NK

Žalovaní a odpůrci v odvolacím řízení:

MS

AS

[*omissis*]

RAKOUSKÁ REPUBLIKA
LANDESGERICHT FÜR ZIVILRECHTSSACHEN GRAZ (ZEMSKÝ SOUD PRO OBČANSKOPRÁVNÍ ZÁLEŽITOSTI VE ŠTÝRSKÉM HRADCI)

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Zemský soud pro občanskoprávní záležitosti ve Štýrském Hradci) rozhodl jakožto odvolací soud [*omissis*] ve věci žalobkyně **DI N*** K*** [*omissis*] proti **1. žalovanému Dr. M*** S***, lékaři, a **2. žalované A*** S***, zdravotní sestře, [*omissis*] týkající se nároku ve výši **3 780,00 euro, včetně soudních výloh a nákladů právního zastoupení,** o odvolání žalobkyně proti rozsudku Bezirksgericht Graz-Ost (Obvodní soud pro Štýrský Hradec-Východ) ze dne 12. června 2018 [*omissis*] na neveřejném jednání svým

USNESENÍM

takto:

PRACOVNÍ DOKUMENT

I. Soudnímu dvoru Evropské unie se k rozhodnutí předkládají následující předběžné otázky:

1. Představuje smlouva mezi architektem a spotřebitelem, podle níž je architekt povinen dodat (pouze) projekt novostavby rodinného domu, včetně vyhotovení příslušné projektové dokumentace, smlouvu „týkající se výstavby nových budov“ ve smyslu čl. 3 odst. 3 písm. f) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES?

2. V případě záporné odpovědi na první otázku:

Představuje smlouva mezi architektem a spotřebitelem, podle níž je architekt povinen vyhotovit projekt novostavby rodinného domu dle požadavků a přání zadavatele, spolu s příslušnou projektovou dokumentací, smlouvu o dodání „zboží vyrobeného podle požadavků spotřebitele nebo zboží [jednoznačně] přizpůsobeného osobním potřebám“ ve smyslu čl. 16 písm. c) a čl. 2 bodů 3 a 4 směrnice 2011/83/EU?

II. Odvolací řízení se přerušuje do doby, než Soudní dvůr Evropské unie rozhodne o těchto předběžných otázkách [*omissis*].

ODŮVODNĚNÍ:

I. Skutkový stav:

1. Žalobkyně je architektkou a provozuje architektonickou kancelář. Je obchodnicí ve smyslu směrnice 2011/83/EU; žalovaní jsou spotřebiteli ve smyslu uvedené směrnice. Žalobkyně požaduje, aby jí žalovaní zaplatili odměnu za architektonické služby, které jim poskytla na základě jejich pověření. Předmětem této žádosti předložené Soudnímu dvoru je otázka, zda je smlouva, kterou vzájemně uzavřeli účastníci řízení, vyňata z oblasti působnosti směrnice 2011/83/EU v souladu s jejím čl. 3 odst. 3 písm. f), a – v případě, že je třeba na tuto otázku odpovědět záporně, a smlouva tudíž spadá do oblasti působnosti směrnice – zda je v souladu s čl. 16 písm. c) směrnice vyloučeno, aby žalovaní uplatnili právo na odstoupení od smlouvy. Přitom je třeba posoudit níže popsaný skutkový stav:

2. Žalovaní se obrátili na žalobkyni, aby ji pověřili vyhotovením projektu novostavby rodinného domu. Aniž by předtím navštívili její kancelář, dohodli se žalovaní se žalobkyní na schůzce, která se měla uskutečnit dne 22. prosince 2016 na pozemku žalovaných. Poté, co si žalobkyně na základě prohlídky pozemku **[Or. 3]** udělala představu o poloze, orientaci, hustotě zástavby a ostatních místních podmínkách, probrala v kavárně s oběma žalovanými jejich přání a

PRACOVNÍ DOKUMENT

východiska pro hrubý projekt, který měla vyhotovit. Přitom žalobkyně zjistila a písemně zaznamenala požadavky žalovaných. Poté, co žalobkyně vypracovala projekt a vyhotovila předběžný přehled nákladů, předala dne 2. února 2017 žalovaným projektovou dokumentaci a výkaz nákladů. Téhož dne vystavila žalovaným fakturu za poskytnuté projektové služby ve výši 3 780 euro. Žalovaní sdělili žalobkyni e-mailem ze dne 12. února 2017, že se projekt, který jim dodala, natolik odchyluje od jejich představ a požadavků, že si nedokáží představit, že by bylo možné dosáhnout přijatelného výsledku. Prohlásili, že s okamžitou platností ukončují „pracovní poměr“ a „ruší zakázku na projektové práce“.

II. Právní základ:

1. Příslušná ustanovení směrnice 2011/83/EU (dále jen: “směrnice o právech spotřebitelů“), která se podle názoru odvolacího soudu vztahují na projednávanou věc, znějí takto:

Článek 2 Definice:

Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

3) „zbožím“ veškeré hmotné movité předměty […];

4) „zbožím vyrobeným podle požadavků spotřebitele“ zboží, které není prefabrikováno a které je vyrobeno na základě individuálního výběru nebo rozhodnutí spotřebitele;

[…]

Článek 3 Oblast působnosti

1. Tato směrnice se použije za podmínek a v rozsahu uvedeném v jejích ustanoveních na smlouvy uzavírané mezi obchodníky a spotřebiteli. […]

[…]

3. Tato směrnice se nevztahuje na smlouvy

[…]

f) týkající se výstavby nových budov, podstatné přestavby stávajících budov a nájmu bytových prostor pro obytné účely;

[…]

PRACOVNÍ DOKUMENT

Článek 6 Požadavky na informace v případě smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory

1. Před tím, než je spotřebitel vázán smlouvou uzavřenou na dálku nebo smlouvou uzavřenou mimo obchodní prostory či odpovídající smluvní nabídkou, poskytne obchodník spotřebiteli jasným a srozumitelným způsobem tyto informace:

[…]

h) pokud lze využít práva odstoupit od smlouvy, pak podmínky, lhůtu a postupy pro uplatnění tohoto práva v souladu s čl. 11 odst. 1 […];

[…]

Článek 7 Formální požadavky na smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory

[…]

3. Pokud si spotřebitel přeje, aby poskytování služeb […] začal[o] během lhůty pro odstoupení od smlouvy stanovené v čl. 9 odst. 2, obchodník požádá spotřebitele, aby podal výslovnou žádost na trvalém nosiči.

[…]

Článek 9 Právo odstoupit od smlouvy

1. S výhradou výjimek uvedených v článku 16 je spotřebiteli poskytnuta lhůta 14 dnů pro odstoupení od smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory bez uvedení důvodu a bez vzniku jiných nákladů než těch, které jsou uvedeny v čl. 13 odst. 2 a článku 14.

[…]

Článek 10 Opomenutí informací o právu odstoupit od smlouvy

1. Pokud obchodník neposkytl spotřebiteli informace o právu odstoupit od smlouvy, jak vyžaduje čl. 6 odst. 1 písm. h), uplyne lhůta pro odstoupení od smlouvy 12 měsíců od uplynutí původní lhůty pro odstoupení od smlouvy stanovené v souladu s čl. 9 odst. 2.

[…]

Článek 14 Závazky spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy

[…]

3. Pokud spotřebitel uplatní právo odstoupit od smlouvy po předložení žádosti podle čl. 7 odst. 3 nebo čl. 8 odst. 8, zaplatí obchodníkovi částku úměrnou rozsahu

PRACOVNÍ DOKUMENT

služeb poskytnutých do doby, kdy spotřebitel informoval obchodníka o uplatnění práva odstoupit od smlouvy, a to v porovnání s celkovým rozsahem smlouvy. […]

4. Spotřebitel nenese žádné náklady na:

a) poskytování služeb provedené zcela nebo částečně během lhůty pro odstoupení od smlouvy, pokud

i) obchodník neposkytl informace podle čl. 6 odst. 1 písm. h) nebo j) nebo

ii) spotřebitel výslovně nepožádal o to, aby služby začaly být poskytovány během lhůty pro odstoupení od smlouvy v souladu s čl. 7 odst. 3 a čl. 8 odst. 8, […]

Článek 16 Výjimky z práva odstoupit od smlouvy

Členské státy nestanoví právo odstoupit od smlouvy vymezené v článcích 9 až 15 v případě smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory, pokud jde o:

a) smlouvy o službách poté, co tyto služby byly v plném rozsahu poskytnuty, přičemž plnění těchto smluv začalo s předchozím výslovným souhlasem spotřebitele a s jeho vědomím, že jakmile obchodník své závazky ze smlouvy zcela splní, ztratí své právo odstoupit od smlouvy;

[…]

c) dodání zboží vyrobeného podle požadavků spotřebitele nebo zboží přizpůsobeného osobním potřebám;

[…]

2. Směrnice o právech spotřebitelů byla v Rakousku provedena do vnitrostátního práva (mj.) zákonem *Bundesgesetz über Fernabsatz- und außerhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge* (*Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz – FAGG*) (*Spolkový zákon o smlouvách uzavřených na dálku nebo mimo obchodní prostory (Zákon o obchodních transakcích uzavřených na dálku nebo mimo obchodní prostory – dále jen „FAGG“*)), který mimo jiné obsahuje níže uvedená ustanovení, která se v zásadě shodují s odpovídajícími ustanoveními směrnice o právech spotřebitelů:

§ 1. 1. Tento spolkový zákon se použije na smlouvy, které obchodník se spotřebitelem uzavře na dálku nebo mimo obchodní prostory (obchodní transakce uzavřené na dálku nebo mimo obchodní prostory) […].

(2) Tento spolkový zákon se nepoužije – […] – na smlouvy

[…]

PRACOVNÍ DOKUMENT

7. týkající se výstavby nových budov, podstatné přestavby stávajících budov a nájmu bytových prostor pro obytné účely,

[…]

§ 4 1. Předtím, než je spotřebitel vázán smlouvou nebo svým prohlášením o uzavření smlouvy, poskytne mu obchodník jasným a srozumitelným způsobem tyto informace:

[…]

8. Pokud lze využít práva na odstoupení od smlouvy, informace o podmínkách, lhůtě a postupu pro uplatnění tohoto práva, […]

[…]

10. případně o povinnosti spotřebitele uhradit v případě odstoupení od smlouvy poměrnou část odměny za již poskytnuté služby v souladu s § 16,

11. případně o neexistenci práva na odstoupení od smlouvy podle § 18 nebo o okolnostech, za nichž spotřebitel pozbývá svého práva na odstoupení od smlouvy,

[…]

§ 10. Je-li předmětem smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory poskytnutí služby […] a spotřebitel si přeje, aby obchodník započal s plněním smlouvy ještě před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy podle § 11, musí obchodník vyzvat spotřebitele, aby si výslovně zažádal o toto předčasné plnění smlouvy – v případě smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory musí tuto žádost podat na trvalém nosiči dat.

§ 11. 1. Spotřebitel je oprávněn odstoupit od smlouvy uzavřené na dálku nebo mimo obchodní prostory bez uvedení důvodu do 14 dnů.

[…]

§ 12. 1. Pokud obchodník nesplní své informační povinnosti podle § 4 odst. 1 bodu 8, lhůta pro odstoupení od smlouvy stanovená v § 11 se prodlouží o dvanáct měsíců.

[…]

§ 16. 1. Odstoupí-li spotřebitel od smlouvy o poskytování služeb […] podle § 11 odst. 1 poté, co podal žádost podle § 10, načež obchodník započal s plněním smlouvy, je povinen obchodníkovi zaplatit poměrnou část z celkové smluvně ujednané odměny odpovídající rozsahu služeb poskytnutých obchodníkem do doby, kdy spotřebitel od smlouvy odstoupil. […]

PRACOVNÍ DOKUMENT

(2) Povinnost úhrady poměrné části odměny podle odst. 1 se neuplatní, pokud obchodník nesplnil svou informační povinnost podle § 4 odst. 1 bodu 8 a 10.

[…]

§ 18. 1. Spotřebitel není oprávněn odstoupit od smlouvy uzavřené na dálku nebo mimo obchodní prostory, jejímž předmětem je

1. poskytování služeb, pokud obchodník – na základě výslovné žádosti podané spotřebitelem podle § 10 a poté, co spotřebitel potvrdil, že si je vědom toho, že v případě úplného splnění smlouvy pozbude právo na odstoupení od smlouvy – začal poskytovat příslušnou službu ještě před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy podle § 11 a služba byla následně v plném rozsahu poskytnuta.

[…]

3) zboží vyrobené podle požadavků spotřebitele nebo zboží jednoznačně přizpůsobené osobním potřebám;

[…].

III. Návrhová žádání a tvrzení předložená účastníky řízení:

1. Žalobkyně se v projednávané věci domáhá, aby jí žalovaní uhradili odměnu za projektové služby, které jim poskytla. Tvrdí, že FAGG nelze na smlouvu o architektonické dílo, kterou uzavřela se žalovanými, použít, neboť služby, které poskytla, souvisely s výstavbou nové budovy ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 bodu 7 FAGG, které stanoví výjimky z působnosti tohoto zákona. Žalovaným podle ní nepřísluší ani právo na odstoupení od smlouvy, neboť úkolem žalobkyně bylo vyhotovit projektovou dokumentaci, která byla přizpůsobena osobním potřebám žalovaným. Byla tak naplněna výjimka stanovená v § 18 odst. 1 bodě 3 FAGG, která se vztahuje na smlouvy o dílo. Nárok žalobkyně na odměnu je tedy oprávněný.

2. Žalovaní požadují zamítnutí žalobního návrhu a uvádějí – v rozsahu, v němž je to relevantní pro tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce –, že se článek 3 odst. 3 písm. f) směrnice o právech spotřebitelů, který byl proveden do vnitrostátního práva v § 1 odst. 2 bodě 7 FAGG, vztahuje na stavební práce, a nikoli na projektové služby. Smlouvy o architektonické dílo nejsou v bodě 26 odůvodnění směrnice o právech spotřebitelů uvedeny. Na předmětnou smlouvu se tudíž FAGG použije. Žalobkyně podle žalovaných nesplnila své informační povinnosti, které jí ukládá § 4 odst. 1 body 8 a 10 FAGG. Čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení od smlouvy stanovená v § 11 odst. 1 FAGG se tudíž v souladu s § 12 odst. 1 uvedeného zákona prodloužila o dvanáct měsíců. Prohlášení o odstoupení od smlouvy, které žalovaní učinili dne 12. února 2017, je tudíž účinné. Žalobkyně započala s plněním smlouvy dříve, než uplynula lhůta pro odstoupení od smlouvy, aniž by žalované vyzvala, aby podali výslovnou žádost o předčasné plnění

PRACOVNÍ DOKUMENT

smlouvy (§ 10 FAGG). Povinnost uhradit poměrnou část odměny v případě odstoupení od smlouvy, která je upravena v § 16 odst. 1 FAGG, se u žalovaných neuplatní, neboť žalobkyně porušila své informační povinnosti. Žalovaní tudíž žádnou odměnu nedlužili.

IV. Dosavadní řízení:

1. Soud prvního stupně zamítl žalobní návrh v plném rozsahu. Byl toho názoru, že smlouvu o architektonické dílo, kterou uzavřeli účastníci řízení, nelze považovat za smlouvu související s výstavbou budovy ve smyslu § 1 odst. 2 bodu 7 FAGG, a FAGG se tudíž použije. Předběžný projekt rodinného domu, který měla žalobkyně vyhotovit, byl vypracován podle specifických požadavků žalovaných. Žalovaným tudíž v souladu s § 18 odst. 1 bodem 3 FAGG nenáleželo právo na odstoupení od smlouvy. Žalobkyně však žalované o této skutečnosti neinformovala. Žalovaní tudíž nebyli povinni uhradit odměnu podle § 16 odst. 1 FAGG, neboť žalobkyně nesplnila své informační povinnosti dle § 4 odst. 1 bodů 8 a 10 uvedeného zákona.

2. Tento rozsudek žalobkyně napadla odvoláním, v němž mimo jiné opět argumentuje tím, že smlouva, kterou uzavřela se žalovanými , spadá do okruhu výjimek vymezených v § 1 odst. 2 bodě 7 FAGG. Podle žalobkyně tudíž FAGG nelze použít. I kdyby ho bylo možno použít, byl by podle ní nicméně naplněn skutkový stav vymezený v § 18 odst. 1 bodě 3 FAGG, neboť stavební plány vyhotovené žalobkyní jsou „zbožím“ ve smyslu čl. 2 bodů 3 a 4 směrnice o právech spotřebitelů. Žalovaným tudíž podle žalobkyně nenáleželo právo na odstoupení od smlouvy.

V. Předběžné otázky:

1. Pro právní posouzení projednávané věci ze strany odvolacího soudu je mimo jiné rozhodující, zda byla naplněna výjimka vymezená v § 1 odst. 2 bodě 7 FAGG a zda předmětné skutkové okolnosti spadají do oblasti působnosti FAGG. V případě, že se FAGG použije, je pro rozhodnutí navíc zásadní i to, zda byla naplněna výjimka vymezená v § 18 odst. 1 bodě 3 uvedeného zákona, aby bylo možno posoudit, zda žalovaným náleželo právo na odstoupení od smlouvy, či nikoliv. Jelikož FAGG slouží k provedení směrnice o právech spotřebitelů do vnitrostátního práva, je tudíž nutno jej vykládat ve smyslu této směrnice.

2. K první otázce:

2.1. K vyjasnění otázky, zda se FAGG použije na skutkové okolnosti projednávané věci, je třeba zkoumat, zda smlouva o architektonické dílo, kterou mezi sebou uzavřeli účastníci řízení, je smlouvou týkající se „výstavby nových budov“ ve smyslu § 1 odst. 2 bodu 7 FAGG. V případě kladné odpovědi na tuto otázku by byla naplněna výjimka stanovená ve výše uvedeném ustanovení, a

PRACOVNÍ DOKUMENT

FAGG by se tudíž nepoužil. Výjimky uvedené ve zmíněném ustanovení se shodují s výjimkami stanovenými v čl. 3 odst. 3 písm. f) směrnice o právech spotřebitelů.

2.2. Je sporné, jak má být vykládán pojem „smlouva týkající se výstavby nových budov“, a zda lze pod tento pojem zařadit i smlouvu o vyhotovení projektu novostavby, která byla uzavřena s architektem. Pro takový výklad by hovořila skutečnost, že k výstavbě nové budovy je vždy zapotřebí vyhotovit i projekt spolu s příslušnými stavebními plány, a tudíž by bylo možné považovat smlouvu o poskytnutí projektových služeb nezbytných pro stavební záměr za součást prací, které musejí být provedeny v souvislosti s výstavbou nové budovy. Proti tomu však hovoří skutečnost, že hlavní povinností architekta vyplývající ze smlouvy o architektonické dílo, jejímž obsahem je pouhé vyhotovení plánů (jako ve zde posuzované věci), není zhotovení stavebního díla v užším slova smyslu. Z bodu 26 odůvodnění směrnice o právech spotřebitelů nelze dovodit nic, co by pomohlo tuto otázku objasnit. Žádáme tudíž Soudní dvůr o její objasnění.

3) K druhé otázce:

3.1. V případě, že nebude možné zahrnout smlouvu, kterou vzájemně uzavřeli účastnici řízení, pod výjimku vymezenou v čl. 3 odst. 3 písm. f) směrnice o právech spotřebitelů (§ 1 odst. 2 bod 7 FAGG), v kterémžto případě by se na projednávanou věc použil FAGG, bude nutné následně objasnit otázku, zda žalovaní odstoupili od smlouvy v souladu s právem a zda jsou povinni uhradit žalobkyni odměnu za již poskytnuté služby. V této souvislosti by bylo zásadní odpovědět na otázku, zda bylo vyloučeno právo na odstoupení od smlouvy v souladu s § 18 FAGG, neboť smlouva, kterou vzájemně uzavřeli účastníci řízení, je smlouvou týkající se „zboží vyrobeného podle požadavků spotřebitele nebo zboží jednoznačně přizpůsobeného osobním potřebám“ ve smyslu odst. 1 bodu 3 uvedeného ustanovení FAGG. Rakouský zákon FAGG nevymezuje pojem „zboží“ podrobněji.

3.2. Výjimka vymezená v § 18 odst. 1 bodu 3 FAGG odpovídá ustanovením čl. 16 písm. c) směrnice o právech spotřebitelů. I toto ustanovení je tedy třeba vykládat ve smyslu směrnice o právech spotřebitelů. Podle bodu 49 odůvodnění uvedené směrnice pod tuto výjimku spadají například záclony šité na míru nebo dodávka paliva, což je zboží, které vzhledem k jeho povaze nelze po dodání zpětně oddělit. Podle čl. 2 bodu 3 směrnice o právech spotřebitelů zahrnuje pojem „zboží“ „veškeré hmotné movité předměty“. Bylo by tedy možné tvrdit, že projekt je movitou věcí, a tudíž se na něj vztahuje článek 2 bod 3 směrnice o právech spotřebitelů. Pro jeho subsumpci pod čl. 16 písm. c) směrnice o právech spotřebitelů by hovořila i skutečnost, že žalobkyně byla povinna vyhotovit projekt a připravit příslušnou projektovou dokumentaci podle přání a požadavků žalovaných. Tomu však odporuje skutečnost, že předmětem smlouvy o architektonické dílo je především poskytování služeb nebo provedení prací (duševní povahy) spočívajících v projektování, a tudíž zde nedochází k dodání zboží ve smyslu čl. 2 bodu 3 směrnice o právech spotřebitelů ve spojení s jejím čl. 16 písm. c).

PRACOVNÍ DOKUMENT

3.3. I tuto otázku bude muset Soudní dvůr podle názoru odvolacího soudu objasnit.

VI. Procesněprávní otázky:

[*omissis*]

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Zemský soud pro občanskoprávní záležitosti ve Štýrském Hradci), oddělení 6

Ve Štýrském Hradci dne 5. února 2019

[*omissis*]

PRACOVNÍ DOKUMENT